

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАНЦУЗЬКИХ ТЕРМІНІВ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА СПОСОБИ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ.

Серга Н.В., ст. викладач, Дяченко К.О., студент

Запорізький національний технічний університет

Стаття присвячена французьким термінам у сфері інформаційно-комунікаційних технологій. Основна увага приділяється їх структурно-семантичним особливостям та способам їх перекладу українською мовою.

Ключові слова :прості терміни, складені терміни, складні терміни, калькування, описовий переклад.

Серга Н.В., Дьяченко Е.А. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ФРАНЦУЗСКИХ ТЕРМИНОВ В СФЕРЕ ИНФОРМАЦИОННО- КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И СПОСОБЫ ИХ ПЕРЕВОДА/ Запорожский национальный технический университет, Украина.

Статья посвящена французским терминам в сфере информационно-коммуникационных технологий. Основное внимание уделяется их структурно-семантическим особенностям и способам их перевода на украинский язык.

Ключевые слова: простые термины, составные термины термины-словосочетания ,калькирование, описательный перевод.

Serga N.V., Dyatchenko K.O. STRUCTURAL AND SEMANTIC PARTICULARITIES OF FRENCH TERMS IN THE ICT DOMAIN AND METHODS OF THEIR TRANSLATION/ Zaporizhzhya National Technical University, Ukraine.

The article deals with French terms in the ICT domain. The main attention is paid to their structural and semantic particularities and methods of their translation to Ukrainian language.

Key words: simple terms, composite terms, components terms, calking, descriptive translation.

Робота присвячена структурно-семантичним особливостям французьких термінів у сфері інформаційно-комунікаційних технологій та способам їх перекладу українською мовою.

Питання словотворення в сучасній французькій мові, яке розглядалося багатьма мовознавцями: Э.А Халифман, Т.С.Макеева, О.В.Раевская [1]; Н.Н.Лопатникова [2] та інші, є достатньо вивченим. Проблематиці французької науково-технічної термінології, структурно-семантичним особливостям французьких науково-технічних термінів теж присвячено

багато праць, як у французькому (Ж.Винье, А.Мартэн [3], Daniel Gouadec[4], іноземному Vlasta Křečková [5]), російському (В.Г.Кузнецов [6], И.Т. Собаршов [7],А.В. Коржавин [8,145-173]), так і вітчизняному мовознавстві (Ю.І. Кузнецова [9]). Але ж французькі науково-технічні терміни з перекладацької точки зору розглядалися, на нашу думку, недостатньо. Питання щодо способів перекладу французьких термінів-неологізмів російською мовою дуже коротко висвітлив А.В.Коржавин [8,147-150]. Бракує праць , присвячених перекладу французьких науково-технічних термінів українською мовою, так само як і фахових науково-технічних французько-українських словників.

Мета цієї роботи – розглянути та проаналізувати структурно-семантичні особливості французьких термінів у сфері інформаційно-комунікаційних технологій та систематизувати способи їх перекладу українською мовою.

Кожного року, у світі , де панує стрімкий науково-технічний прогрес, з'являються тисячі реалій та понять, які треба розуміти та називати. Насправді, фахівці мають спілкуватися своєю мовою, перекладачі правильно перекладати науково-технічні тексти, громадяни – засвоїти ці реалії, часто дуже складні, на своїй мові. Французька мова – жива мова і адаптація її словникового складу до змін у сучасному світі відбувається безпосередньо, найчастіше, у лабораторіях, цехах або конструкторських бюро.

З метою запобігання масовому використанню іноземних термінів державна влада Франції, вже впродовж 30 років, спонукає до створення, розповсюдження та використання нових французьких науково-технічних термінів. Декретом від 3 липня 1996року було засновано регулювальний механізм збагачення французької мови, який має за мету створювати нові терміни для заповнення лакун у словниковому складі та позначення на французькій мові концептів та реалій, які з'являються під іноземними назвами, найчастіше, англо-американськими, особливо у економічній та науково-технічній сферах. Це мережа інституційних партнерів, до складу яких входять: Академія Франції, Генеральна комісія з термінології та неології, підпорядкована Прем'єр-міністру, 18 спеціальних комісій з термінології та неології та установ, які відповідають за мовну політику у франкомовних країнах. Терміни, рекомендовані Генеральною комісією, публікуються у Офіційному журналі Французької Республіки та являються обов'язковими для використання тільки у Адміністраціях та державних установах, але ж можуть слугувати еталоном, особливо для перекладачів, термінологів та технічних редакторів.

Отже, скоординовано працювати над розробкою нової термінології відповідно до правил словотворення у французькій мові, надати її у розпорядження фахівців та зробити нові науково-технічні поняття доступними для широкого загалу – це цілі механізму збагачення французької мови. Усі списки та навіть словники нових термінів

представлені у вільному доступі на сайті [10]. Саме у сфері інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) процес термінотворення є найбільш продуктивним, тому **об'єктом нашого дослідження** став Словник інформаційно-комунікаційних технологій (Vocabulaire des techniques de l'information et de la communication - TIC), 2009р., який налічує 657 термінів та терміносполучень, дефініцій та іноземних (англо-американських) еквівалентів [11]. До цього словника увійшли терміни та терміносполучення, опубліковані раніше в Офіційному журналі з 1997 по 2008р. Ми зробили російську та українську частини до цього словника, використовуючи такі ресурси [12;13;14;15]. **Предметом нашого дослідження** стали структурно-семантичні особливості термінів цього словника та способи їх перекладу українською мовою.

В принципі утворення нових французьких термінів здійснюються за допомогою тих самих способів і засобів, що й утворення нових слів загальнонаціональної мови. Основними способами словотворення в сучасній загальнонаціональній французькій мові виділяються: - 1. семантичне словотворення або семантичний розвиток значення слова з використанням вже існуючих ресурсів мови: метафоричне та метонімічне перенесення значення слів; - 2. морфологічне словотворення: афіксальна деривація, парасинтез, непряма деривація або конверсія, словоскладання, телескопічний спосіб, аббревіація, скорочення, використовуючи власні ресурси; - 3. запозичення з інших мов з використанням ресурсів інших мов; - 4. синтаксичне словотворення, тобто лексикалізація цілих синтагм. Процес термінотворення відбувається усвідомлено на відміну від словотворення у загальнонаціональній мові. Мовознавцями, які вивчали процеси термінотворення [4;5;9] і, взагалі, французьку мову науково-технічної літератури [3;6], було встановлено, що основними способами термінотворення є морфологічний та синтаксичний.

З точки зору формальної структури розрізняють дві основні групи термінологічних одиниць: -1. терміни-слова або однослівні терміни; -2. терміни-синтагми [5,64] або термінологічні комплекси (ТК, за термінологією М.Л.Папко (згідно з Ю.І.Кузнецовою [9]), або складні лексичні одиниці [3, 33], які вважали, що «...можно либо создать новое и самостоятельное слово (слово, образованное путем присоединения одного или нескольких суффиксов к основе), рискуя чрезмерно расширить лексический запас языка, либо путем очень экономичного способа пополнить словарный запас за счет комбинаторных ресурсов языка, создавая новые семантические единства на основе уже существующих в языке лексических средств» [3,33]), або - спеціальні словосполучення [7,22], або складні терміни [6,126].

Терміни-слова бувають - простими, - дериватами (суфіксальними, префіксальними, пара синтетичними), - композитами (складеними, зрощеними), - скороченнями, - аббревіатурами. Складні терміни або терміни-

синтагми це термінологічні одиниці, які складаються з двох або декількох компонентів.

Серед досліджених французьких термінів корпусу ІКТ було нараховано 282 термінів-слів (іменники, прикметники, дієслова), тобто 43%, та 375 складних термінів, тобто 57%.

Прості терміни – слова, структура яких співпадає з нероздільною лексемою, складають невелику групу. Це: 1. термінологізована лексика, яка виникла за рахунок розширення семантичного обсягу загальноновживаної лексики шляхом метафоричного та метонімічного перенесень : *agent-агент, оператор, програма; accès- доступ, звертання, вибірка; amorce- програма само завантаження ,програма розкрутки; avatar – аватар синтетичний об'єкт, що представляє користувача у віртуальному середовищі; boguе – помилка у програмі; carillon – позивний звуковий сигнал; canular - фантом вірусу, програма – містифікація; cadre- вікно; ver- « черв'як», «хробак», шкідлива програма; grappe- багатоточкове з'єднання(у мережі), багатоточка ;bribe (onomatopée) - елементарний сигнал ; forum ; pirate* 2. терміни, які перейшли з інших терміносистем, : *virus- вірус, шкідлива програма . Є один термін : shannon – шеннон, одиниця вимірювання інформації , епонімом якого є прізвище американського математика Шеннона, розробника теорії інформації.*

Терміни - деривати суфіксальні: представлені словотвірні суфікси: - **ment(процес)** : *bombardement- розсилання великої кількості недоброзичливої інформації одному користувачу , évapouissement- згасання сигналу, затухання ; -age(дія)* : *arrosage, синонім bombardement ; hameçonage, синонім filoutage - фішинг, вид банківського шахрайства в Інтернеті з метою крадіжки секретних банківських даних; pottage – присвоювання імен; -ation(дія)* : *visualisation, синонім affichage - відображення, виведення інформації на екран, індикація ; -eur /- teur /-ateur(знаряддя дії, пристрій, діяч)* : *arroseur – снамер, той, хто розсилає небажані рекламні повідомлення, scanneur – сканер; visionneur, fouineur – знавець, програміст - фанатик, зломник, хакер, simulateur, concentrateur - концентратор, descripteur – дескриптор, ідентифікатор ; -euse (знаряддя дії, пристрій)* : *ponteuse – установка дротового термокомпресійного зварювання ; -ilité(здатність до дії, можливість дії)* : *extensibilité – розширюваність, універсальність; connectabilité – можливість встановлювання зв'язку, підключення ; -ité(якість)* : *, connexité – підключення ; - ance (процес, результат дії)* : *défaillance- пошкодження, несправність, відмова ; - ier(знаряддя дії)* : *portier- посередник, програма з таблицями маршрутизації для шлюзу ; -iste (професія, діяч)* : *cébiste - користувач загальнодоступної частоти; -ette (зменшувальний)* : *appliquette- міні-додаток, міні прикладна програма; disquette- дискета ; - ant(діяч, знаряддя дії)* : *assistant – допоміжна програма ; -et (зменшувальний)* : *signet-закладка ; codet – елемент коду ; -ousse(зменшення)* : *frimousse – личко, мордочка, символ емоцій, смайлик, значок настрою. У цій групі є й*

термінологізована лексика (метафорична) : *arroiseur, portier, frimousse*, й терміни з інших терміносистем (омоніми) : *bombardement*, й терміні-новотвори : *codet, scanneur, visionneur, extensibilité*.

Терміни- деривати префіксальні : представлені префікси здебільш грецького або латинського походження («вчені» префікси) : **dé-** (**відділення, припинення дії**) : *déboguer* – остаточно налагоджувати програму, усунути помилки; **ré-** / **re** (**повторна дії**) : *relancer* - перезавантажити, *réamorcer* – перезавантажувати комп'ютер ; **cyber-** (**0**) : *cybercaméra* - вебкамера, *cybersquat*- кіберсквотинг; практика реєстрації доменного імені, яке є торговою маркою якоїсь організації, з метою продажу цього імені за більшу суму; **hyper-**(**збільшення**) : *hypertexte*- гіпертекст, *hyperfréquence* – надвисока частота (НВЧ) ; **macro-**(**збільшення**) : *macrocellule* - мегасота ; **micro-**(**зменшення**) : *microprogramme* - мікропрограма, *micro-onde* - мікрохвиля ; **multi-**(**багато**) : *multiplex* – система зв'язку з ущільненням, *multibande* - багатодіапазонний, *multimédia*- мультимедійний; **télé-**(**на відстані**) : *télétexte*- телетекст, мовна відеозапис, *téléborne*- базова станція «Телепорт», *téléservice* – послуги зв'язку ; **sur-**(**над**) : *survol* - перегляд , *surcadencer* розганяти; **co-/con-/com-** (**збирати, зносити, зводити разом**) : *configurer* - налаштовувати, встановлювати, конфігурувати, *compresser* - стискати, ущільнювати, упаковувати; **bi-** (**два**) : *bibande*- дводіапазонний телефон, *bimode*- дворежимний мобільний телефон (аналогово-цифровий) ; **ante-/anti** (**попереду/проти**) : *antémémoire* – понад оперативна пам'ять ЗП, **inter-**(**між**) : *internet*- інтернет, всесвітня комп'ютерна мережа; **intra-**(**всередині**) : *intranet*- інтранет, інтрамережа, мережа всередині корпорації на базі мережі інтернет. Характеризуються короткістю, семантичною однозначністю та інтернаціональним аспектом.

Терміни – деривати парасинтетичні , які утворені за допомогою греко-латинських формантів, приєднаних до латинських або французьких основ: **démultiplexage** - розущільнення, розділення каналів ; **débogueur** – програма – налагоджувач; **cybersquatteur** – кіберсквотер; **hypertextuel** – гіпертекстовий; **macro-instruction**- макрокоманда; **microordinateur** – мікроЕОМ, мікрокомп'ютер; **minimessage**- коротке повідомлення; **téléassistance**- діюча «гаряча» лінія (лінія прямого зв'язку), **téléchargement** – дистанційне завантаження; **cocuisson / cofritage**- спікання, синтез; **réémetteur** - ретранслятор, ретрансляційний передавач ; **anticrénelage** – згладжування, вирівнювання; **multitraitement** - багатопроцесорна обробка. Терміни **cocuisson / cofritage** являються абсолютними неологізмами, в структуру яких входить латинський префікс **con-/co-** зі значенням «збирати разом, супроводжувати», *cuisson*- вариво, готування - перейшло із загальнонаціональної мови, а *fritage*– із термінології металургії : спікання у порошковій металургії.

Складені терміни або композити. Розрізняють композити декількох типів : 1- французького, утворені з двох основ чи слів : **N+N** : *bloc-notes* – віртуальний щоденник, *cache-disque* – кеш-пам'ять на диску , *cache – toile* –

інформація з Інтернету, тимчасово у кеш-пам'яті, logiciel-socle – базове ПЗ, V+V : cliquer-parler,n – виклик оператора в мережі Інтернет, glisser-déposer,n – перетягнути й опустити (залишити) ; 2-греколатинського, побудовані шляхом поєднання двох або більшої кількості коренів або основ-морфем «вченого» походження : visiophonie – відео телефонний зв'язок, , vidéographie - відеографія, , radiogoniométrie - радіопеленгація ; 3-мішаного, тобто греко-латинського та французького: audiofréquence – звукова низька частота visioconférence – відео конференція, конференц-зв'язок, radio-identification – радіочастотне визначення ; 4- телескопічного: а) скорочення (апокопа) + слово: péri(phérie)+téléphonie= péritéléphonie – допоміжна телефонна служба (телефонні відповідачі), péri(phérie) + télévision= péritélévision – додаткова апаратура до телевізора, techn(ique)+loisir= technoloisir – домашній кінотеатр , télé+informa(tion)+(auto)matique= téléinformatique – телеобробка даних; б) скорочення+скорочення (апокопа+апокопа) : courri(er) + él(ectronique)=courriel – електронна пошта, mo(dulateur)+ dém(odulateur) = modem - модем, (photo)ns + (électro)nique= photonique - фотоелектроніка, pic(ture) + el(ement), picture скорочується або pic, або pix = pixel – піксель, елемент зображення ,pro(duit)+(lo)giciel= progiciel – програми ПЗП, вбудовані програми, anima(tion) +(automa)tique= animatique – комп'ютерна анімація; в) слово+скорочення : bureau+ (automa)tique=bureautique – автоматизація діловодства, обробка конторської інформації, réseau + (automa)tique =réseautique – комп'ютерна мережа, мережні технології, robot + (automa)tique=robotique - робототехніка, télé+(infor)matique=télématique – 1.телеінформатика, 2.засоби обчислювальної техніки з дистанційною передачею даних. Складені терміни або композити достатньо чисельні у словнику ІКТ через їх короткість, семантичну однозначність та , особливо це стосується термінів греко-латинського типу, інтернаціональним аспектом.

Скорочений термін знайдено один: bus від omnibus - шина.

Терміни –аббревіатури являються скороченнями багатокomпонентних складних термінів та домінують серед термінів-новотворів у словнику ІКТ. Аббревіація робить компактними багатокomпонентні терміни та робить технічні тести менш обтяжними. За структурою виділяються такі групи: 1- повна аббревіатура: CAOЕ – conception assistée par ordinateur appliquée à l'électronique -САІР-електроніка, САІР електронних виробів ; CAN-convertisseur analogique-numérique або convertisseur A/N – аналого-цифровий перетворювач (АЦП); DVDD – disque vidéo à durée déterminée - одноразовий DVD ; FAQ – foire aux questions – типові питання, часто надавані питання; FAI – fournisseur d'accès à l'internet - постачальник послуг Інтернет, провайдер ; GDM –générateur de dessin de masques – генератор зображень фотошаблонів; MRC- multiplexage par répartition en code – кодове розділення каналів; MRF – multiplexage par répartition en fréquence – частотне мультиплексування; PAO – publication assistée par ordinateur –

комп'ютерне видання; 2- слово (означуване)+ аббревіатура(означальне) французька: *modulation SESF – modulation à spectre étalé à sauts de fréquence-широкопasmовова передача зі стрибкоподібною зміною частоти*, *modulation SESD – modulation à spectre étalé à séquence directe - розширення спектра радіосигналу за принципом прямої послідовності*; *zone ASFI – accès sans fil à l'internet –зона Вай- фай, «гаряча точка»*; 3-слово (означуване)+ англо-американська аббревіатура (означальне) : *service GPRS*, французький переклад аббревіатури «*service général de radiocommunication par paquets*» - *система пакетного радіозв'язку спільного користування*; *systeme UMTS (universal mobile telecommunication system)*, французький переклад «*systeme universel de télécommunication avec les mobiles*» - *універсальна система мобільного зв'язку*; *systeme GSM (global system for mobile communications)*, французький переклад «*systeme mondial de communication avec les mobiles*» - *глобальна система мобільного зв'язку*; 4 – аббревіатура від скороченої форми багато компонентного терміну: *technique des courants porteurs en ligne courants*, скорочена форма: *porteurs en ligne (CPL)* – *зв'язок по лініях електрозв'язку*.

Найбільша група у термінологічному корпусі французьких ІКТ представлена складними термінами (57%), що збігається з результатами досліджень Крекової [5,68], згідно з якими терміни-синтагми склали 60% серед нових французьких термінів. Згідно з дослідженнями Кузнецової Ю.А. [9] за допомогою синтаксичного засіба деривації утворено 51,6% французьких будівельних термінів. Вона вслід за М.Л.Папко, називає «терміни, які є мовними виразами наукових понять певної галузі знань і мають семантичний зв'язок між синтаксично об'єднаними компонентами, термінологічними комплексами (ТК)». До складу ТК входять два або більше компонентів, які є повнозначними словами (іменник, прикметник, дієслово, дієприкметник, числівник, прислівник) і знаходяться між собою в певних синтаксичних і семантичних відносинах. Синтаксично вони становлять один член речення. Структурно складні терміни являють собою підрядні сполучення двох компонентів : стержневого компонента(завжди іменник) - означуване та атрибутивного компонента (АК) - означальне.

Більшість проаналізованих складних термінів це двокомпонентні терміни, структурна типологія яких представлена моделями:

N+A : *accès multiple* - *паралельний доступ, мультидоступ, колективний (багаторазовий) доступ, паралельне звертання*; *agenda électronique-електронний блокнот*; *serveur mandataire-сервер-посередник, проксі-сервер*; - *малий супутниковий термінал, термінал з малим діаметром антени, мініатюрний апертурний термінал*; *ardoise électronique* - *комп'ютер у вигляді записника*; *tatouage numérique* - *водяний знак*; *pavé tactile-* - *тачпад, сенсорна панель, сенсорний планшет, трекпад*. Стержневий компонент може бути загальноновживаним словом, яке термінологізується за допомогою АК: *tatouage numérique*, або терміном, який конкретизується АК: *microstation terrienne*.

N+P.P.(participe passé) : réseau prédiffusé- матриця логічних елементів ; adressage dispersé - хеш-адресація, адресація з використанням хеш-функції, адресування перемішуванням;

N1+pr+N2 :— інформаційні супермагістралі; barrière de sécurité - міжмережний екран, брандмауер; boule de commande - кульковий маніпулятор ; cheval de Troie - Троянський кінь (вірусна програма); - комутація каналів абонентських ліній ; console de visualisation - відеотермінал, пульт візуального виведення ; jeu de puces - набір IC; dialogue en ligne - діалогова взаємодія, обмін інформацією в режимі реального часу, mise en attente - утримування виклику, стан очікування; mise en boîtier - інкапсуляція, пакування, формування пакетів даних; code à octets - вісімковий код; langage à objets - об'єктноорієнтована мова (транслятора) ; manche à balai - координатна ручка, джойстик; mise à niveau - удосконалення, нарощування обчислювальних можливостей, установка рівні. Стержневий може бути загальноновживаним словом, яке термінологізується за допомогою АК : autoroutes de l'information, або терміном, який конкретизується АК: commutation de circuits.

N1+N2 : boîtier multiservice - багатофункціональний адаптер ; carte fille - дочірня плата ; carte mère - материнська плата, circuit tampon – буферна розділювальна схема ; connecteur logiciel - .: логічний блок об'єднання; étiquette radio - : радіо жетон; інтелектуальна картка з прийомо-передавачем ; station pivot - вузлова станція, хаб ; logiciel antivirus - антивірусна програма (програма захисту від вірусів) ; message multimédia - повідомлення MMS; service support - служба передачі даних; système expert - експертна система. Стержневий компонент - термін конкретизується за допомогою АК: connecteur logiciel, circuit tampon; два загальноновживаних слова термінологізуються у складному терміні: carte fille, carte mère.

N+à+Vinf : invitation à émettre - опитування абонентів; invitation à recevoir - (вибір) запит прийняти повідомлення.

Чимало є й багатокомпонентних термінів з різноманітними структурами:

N+P.P.+A/ N+P.P.1+P.P.2/N+P.P.1+P.P.2+A : circuit imprimé nu - плата печатного монтажу (ППМ); circuit intégré hybride - гібридна IC (мікросхема) ; circuit intégré prédiffusé - IC з вентильною матрицею ; circuit intégré prédiffusé programmable - IC з програмованою вентильною матрицею;

N+A1+A2/N+A+P.P. / N+P.P.+prép+N / N1+P.P.+A+prép+ N2: circuit virtuel permanent – постійний віртуальний канал ; circuit virtuel commuté – комутований віртуальний канал; circuit intégré sur mesure – цілком замовна IC ; circuit intégré spécifique à un client – клієнтська спеціалізована IC;

N1+prép+N2+prép+N3 : accès sans fil à l'internet - бездротовий доступ до Інтернету ; générateur de dessin de masques - генератор зображень

фотошаблонів ; *génération de séquence de test* - генерація тестових комбінацій ; *logiciel de traitement de texte* - текстовий редактор, програма редагування текстів ;

N1+A+prép+N2+prép+N3 : *accès multiple par répartition en fréquence*-багаторазове звертання з частотою розподілення;

N1+A1+prép+N2+A2 : *accès multiple par répartition temporelle* – багаторазове звертання з розділенням у часі.

Багатокомпонентні терміни часто скорочуються і мають синоніми у вигляді аббревіатур: повних чи часткових. Моделі :

N1+prép+N2+A/P.P.+prép+N3+prép+N4 : *modulation à spectre étalé à sauts de fréquence*=*modulation SESD* - розширення спектра радіосигналу за принципом прямої послідовності ; **N1+prép+N2+prép+N3** : *modulation d'impulsions en durée*= *MID* = *modulation d'impulsions en largeur* = *MIL* – широтно-імпульсна модуляція = *ШИМ*; **N1+A+prép+N2+prép+N3** : *réseau numérique à intégration de services*= *RNIS* – цифрова мережа з комплексними послугами; **N1+A1+prép+N2+A2** : *accès multiple par répartition temporelle* = *AMRT* – багаторазове звертання з розділенням у часі ; **N1+A+prép+N2+prép+N3** : *accès multiple par répartition en fréquence* = *AMRF* - багаторазове звертання з частотою розподілення; **N1+prép+N2+prép+N3** : *accès sans fil à l'internet* = *ASFI* - бездротовий доступ до Інтернету.

Семантично АК визначають функціональні характеристики пристроїв , деталей, способи виконання процесів, дій: *boîtier multiservice*, *tatouage numérique*, *accès sans fil à l'Internet*, *service support*, *circuit virtuel permanent*, *générateur de dessin de masques*, *circuit intégré prédiffusé*. Усі проаналізовані дво- або багатокомпонентні терміни ІКТ однозначні.

Складність перекладу термінів сфери інформаційно-комунікаційних технологій, полягає в тому, що велика кількість цих термінів відноситься до без еквівалентної лексики, тобто не має регулярних відповідностей в українській мові (крім описових статей у словниках). Приблизно 35% розглянутих термінів ІКТ мають російські відповідники [12,13].

Адекватний переклад таких термінів неможливий без обізнаності у галузі комп'ютерних та інформаційних технологій. Крім того, необхідно звертати увагу на морфологічну будову термінів, їх типи та структурні особливості, оскільки, наприклад, складні терміни, на відміну від простих, вимагають найбільшої уваги, тому що їх необхідно розглядати у смислового оточенні, в якому вони зустрічаються. Що стосується термінів-словосполучень, то вони потребують смислового аналізу всіх компонентів для встановлення логічних зв'язків. Коржавин А.В. виділив три способи перекладу термінів-неологізмів російською мовою: - транслітерація, - калькування, - описовий переклад [8,147].

Щодо способів перекладу термінів сфери ІКТ, то найпоширенішими з них є використання семантичних еквівалентів, калькування (морфемне або лексичне), транс кодування (транскрипція і менш транслітерація), описовий переклад. Так, наприклад, при використанні семантичних еквівалентів, знаходимо функціональний аналог, що відповідає за значенням французькому терміну: *liste de diffusion* - розсилання, список адресатів, підсистема розсилання; *listage* – роздрук; *tatouage numérique* - водяний знак, *motif* - графічний шаблон; *réseau prédifusé*- матриця логічних елементів.

В основі морфемного або лексичного калькування лежить заміна складених частин лексичної одиниці оригіналу лексичним відповідником у мові перекладу (у складних термінах). Морфемне калькування: *télétraitement* - телеобробка, *télémesure*- телевимірювання, *multibande*- багато діапазонний. Лексичне калькування: *réseau neuronal*- нейронна мережа, *réseau local d'entreprise* - локальна мережа підприємства, *mode dialogué*- діалоговий режим. Калькування з англійського еквіваленту: *raccourci au clavier*- hot key - “гаряча клавіша”. Напівкалькування: *bombe programmée* - логічна бомба *océan de portes* – океан запірників.

Мішані способи перекладу: калькування + семантичний еквівалент: *réseau d'infrastructure*- базова мережа.

Транскрипція і менш транслітерація також часто зустрічаються у новітніх сферах, оскільки з появою такої кількості нових понять, не для всіх із них є відповідники у різних мовах. Транскрипція: повна: *protocole* – протокол; неповна: *téléconférence*- телеконференція; *multiplexage*,- мультиплексування, *modérateur*- модератор; *sous-adressage* субадресація.

Транслітерація, з розгорнутим поясненням: *avatar* – аватар, синтетичний об'єкт, що представляє користувача у віртуальному середовищі; *shannon* – шеннон, одиниця вимірювання інформації; транслітерація з семантичним відповідником: *terminal* - термінал, абонентський пульт, кінцевий склад. *serveur* службовий пристрій, програма обслуговування, сервер, транслітерація з англійського еквіваленту: *référentiel* - репозитарій.

Описовий переклад: *liaison descendante* - канал спадного зв'язку (від центра зв'язку до терміналу), лінія зв'язку повітря-земля, зв'язок із супутниковою станцією; *liaison montante* - канал висхідного зв'язку, лінія зв'язку абонента з центральним вузлом, з'єднання з магістральним каналом; *pontreuse, n.f.* - установка дровового термокомпресійного зварювання.

При перекладі використовувалися трансформаційні прийоми: конкретизація, додавання і віднімання слів.

Конкретизація з додаванням: *service de minimessages*- система передачі коротких повідомлень; конкретизація: *réamorcer*- перезавантажувати (комп'ютер).

Додавання слів: *simulateur logique*- пристрій логічного моделювання; *service support*- служба передачі даних ; *scrutation*- оптичне зчитування, детальний перегляд.

Віднімання слів: *station terrienne dépendante*- наземна станція, *signalisation d'usager à usager*- між абонентська сигналізація, *réseau local de raccordement*- локальна мережа.

Крім того, не можна не враховувати той факт, що мова сфери інформаційних та комп'ютерних технологій певною мірою складається з жаргонізмів, які шляхом запозичення (кальки, метафоризації) входять у вжиток як спеціалістів цієї сфери, так і побутових користувачів. І ці особливості необхідно враховувати при перекладі.

Отже, проаналізувавши структурно-семантичні особливості французьких термінів ІКТ та способи їх перекладу українською мовою, **можна зробити такі висновки:**

- 1 Представлені усі структурні типи термінів : - прості, - деривати, - складені, - аббревіатури, - складні.
- 2 Найбільшу групу серед них представляють складні терміни (складні з аббревіатурами).
- 3 Найуживанішими способами термінотворення є морфологічний (за рахунок використання греко- латинських формантів) та синтаксичний (за рахунок аналітичного типу французької мови).
- 4 Терміни-деривати, складені та складні терміни є однозначними в рамках ІКТ.
- 5 Основними способами перекладу французьких термінів ІКТ являються: використання семантичних еквівалентів, калькування (морфемне або лексичне), транс кодування (транскрипція і транслітерація), смисловий розвиток, з трансформаційними прийомами : конкретизації, додаванням та відніманням слів.
- 6 Лексика галузі інформаційно-комунікаційних технологій французької мови, що існувала спочатку як вузькоспеціалізована лексика, пов'язана з обчислювальною технікою та інформатикою, за останні роки не тільки значно розширила свій обсяг, а й почала активно проникати у загальний вжиток.

Вважаємо, що подальше вивчення процесів термінотворення французької мови та способів перекладу термінів-неологізмів буде корисним при складанні спеціальних термінологічних французько-українських словників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Халифман Э.А. Словообразование в современном французском языке: [учеб. пособ. для ин-тов и фак-тов иностр. яз.] / [Э.А Халифман, Т.С.Макеева, О.В.Раевская]. – М.: Высшая школа, 1983. – 128с.

2. Лопатникова Н.Н. Лексикология современного французского языка: [учебник] / Н.Н.Лопатникова. - [5-е изд., испр. и доп.] – М.: Высшая школа, 2006. – 335 с.
3. Винье Ж.. Язык французской технической литературы. / Жерар Винье, Аликс.Мартен; [пер. с фр.: Сабаршова И.Т.].- М.: Высшая школа, 1981. - 120 с. (Библиотека преподавателя).
4. Gouagec Daniel. Terminologie. Constitution des données, AFNOR, Paris, 1990. 219 p. [электронный ресурс]– Режим доступа: http://www.gouadec.net/publications/Terminologie_ConstitutionDonnees.pdf
5. Křečková V ..Les tendances de la néologie terminologique en français contemporain. // Sborník prací filozofické fakulty Brněnské univerzity. Brno : Masarykova univerzita, 1997. - P.61-70. – ISBN 80-210-1686-8. - [электронный ресурс]- Режим доступа : <http://www.phil.muni.cz/plonedata/wurj/erb/volumes-21-30/kreckova97.pdf>
6. Кузнецов В.Г. Функциональные стили современного французского языка (публицистический и научный) / В.Г. Кузнецов. – М.: Высшая школа, 1991. – 160 с.
7. Собаршов И.Т. Номинативная организация научно-технической лексики: [пособие по переводу с французского языка: для технических вузов] / Иван Тарасович Собаршов. - М.: Высшая школа, 1979 -117с.
8. Коржавин А.В. Пособие по техническому переводу с французского языка на русский : [учеб. пособие для техн. вузов] /Аркадий Васильевич Коржавин. - [3-е изд. перераб. и допол.]. –М.: Высшая школа, 1988.- 191с.
9. Кузнецова Ю.І. Особливості дериваційних процесів у терміносистемі будівництва французької мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол.. наук : спец. 10.02.05 «Романські мови» / Юлія Ігорівна Кузнецова; Київськ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – К., 2001. - 20 с.
10. [электронный ресурс]- Режим доступа: <http://www.franceterme.culture.fr>
11. Vocabulaire des techniques de l’information et de la communication (TIC). Enrichissement de la langue française. Termes, expressions et définitions publiés au *Journal officiel*. - Paris, 2009. - 330p.[электронный ресурс] – Режим доступа : <http://franceterme.culture.fr/FranceTerme/librairie.html> або http://www.culture.gouv.fr/culture/dglf/publications/vocabulaires/Vocabulaire_TIC_09.pdf

12. Французско-русский словарь по вычислительной технике / [сост. : И.С.Глузман, Л.И.Боровикова]. - М.: Русский язык, 1987. - 517 с.
13. Словарь-справочник французской технической терминологии / [сост.: А.В. Коржавин, И.М. Полякова]. – М.: Астрель-АСТ, 2003. - 655 с.
14. Новий російсько-український політехнічний словник: 100 000 термінів і термінів словосполучень / [укладач М.Зубков]. – Х.: Гриф, 2005. - 952 с.
15. [електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.multitran.ru/c/m.exe?l1=4&l2=2&CL=1&a=0>

.